

Тема 3. Організаційні основи підприємництва. 4л. 2с.

План

1. *Формування підприємницького середовища в аграрній сфері економіки.*
2. *Функції підприємництва.*
3. *Основні чинники мотивації до підприємництва. Формування ефективної мотивації праці.*
4. *Етапи та складові підприємницької діяльності. Установчі документи.*

1. Формування підприємницького середовища в аграрній сфері економіки

Підприємницька діяльність в аграрній сфері економіки має низку *особливостей*:

1. *Необхідність особливого підприємницького середовища* для сільського господарства пояснюється двома його різноспрямованими функціями: задоволенням потреб усіх верств населення в доступних за ціною і високими споживчими якостями продуктах споживання та реалізацією економічного інтересу сільськогосподарських товаровиробників.

2. *Параметри складових двох сторін підприємницького середовища* мають бути диференційовані. В сільському господарстві основою підприємницького середовища є зовнішнє підприємницьке середовище, яке формується законодавчо і є відносно сталим з незначними відхиленнями в галузевому розрізі під впливом ринкових важелів, і внутрішнє середовище, що формується безпосередньо за участю сільських підприємців.

3. Складові підприємницького середовища започатковуються і по - різному координуються на основі інтеграційних зв'язків сільського господарства з іншими сферами народногосподарського комплексу.

Координування сільськогосподарської діяльності з іншими сферами агропромислового комплексу може здійснюватися за допомогою відкритого ринку, контрактної, кооперативної, вертикальної і комбінованої інтеграції. Відкритий ринок агробізнесу передбачає купівлю необхідних засобів і продаж продукції сільськогосподарськими виробниками на основі економічної доцільності, які беруть на себе весь ризик. Проте такий спосіб узгодження окремих технологічних стадій у процесі виробництва продуктів харчування не є поширеним в Україні. В економічно розвинених країнах найбільшого поширення набули сільськогосподарські кооперативи і. вертикальні інтегровані структури.

4. Внутрішнє підприємницьке середовище слід розглядати як багаторівневе формування: на національному, регіональному (обласному, районному) мікрорівні, та на внутрішньогосподарському рівні. Грані такого поділу не завжди досить жорсткі, частина складових формується на різних рівнях.

Для нормального і різнобічного функціонування сільськогосподарських товаровиробників у ринковій економіці має бути сформована потужна інфраструктура

— організаційно-технічна сфера. Йдеться про створення сільськогосподарських кооперативів з надання різних послуг, у тому числі маркетингових, страхувальних, закупівельних, збутових, обслуговуючих, постачальницьких, переробних. Важливо також сформувати торговельну інфраструктуру — біржі, торгові дома.

2. Функції підприємництва.

Певні обмеження в підприємстві, зумовлені необхідністю забезпечити однакові можливості для всіх фізичних і юридичних осіб мобілізувати ресурси, організовувати виробництво, реалізувати товари та позбавити можливості осіб, що працюють у владних структурах і причетні до розробки законів, державних замовлень, впливати на підприємницьку діяльність і мати від цього певні вигоди.

Сутність підприємництва глибше розкривають його основні функції: новаторська, мотиваційна, творча, ресурсна (рис. 2.5).

Основні функції підприємницької діяльності

Новаторська функція полягає у впровадженні різних інновацій, нових комбінацій виробничих факторів у виробництві нових видів товарів та послуг, застосуванні нових технологій, нових ресурсів, джерел і форм

фінансування, освоєнні

Рис. 2.5.

організаційних та управлінських

нововведень, а також у проникненні на нові ринки збуту.

Мотиваційна функція виражається в тому, що основними мотивами підприємницької діяльності є одержання більшого доходу, посилення економічного впливу, розширення визнання своєї діяльності, прагнення по-новому використовувати рідкісні ресурси, створити нові цінності.

Творча функція — це генерування й активне використання новаторських ідей і проектів, готовність до ризику, гнучка форма організації виробництва, оперативне реагування на потреби ринку і найновіші досягнення НТП.

3. Основні чинники мотивації до підприємництва. Формування ефективної мотивації праці.

Мотивація підприємництва — це спонукання людини до провадження підприємницької діяльності.

Основними мотивами підприємницької діяльності є:

- матеріальна зацікавленість і бажання швидко розбагатіти; можливість одержувати пільги, надбавки, премії;
- прагнення до приватної власності, потреба панування, влади, впливу на інших, бажання бути завжди першим, конкурувати;
- можливість сформувати команду однодумців (засновників) для створення підприємства та ведення бізнесу, працювати у згуртованому колективі;
- свобода у прийнятті управлінських рішень, самостійність дій;
- реальна можливість отримати достойну посаду, перспективи професійної кар'єри, престижу, підвищення свого статусу у ділових колах та суспільстві;
- задоволеність характером та змістом роботи, умовами праці, можливістю здійснення творчої діяльності;
- незадоволеність роботою, яка була раніше (низька заробітна плата, сприятливий мікроклімат у колективі, незадоволеність своїм службовим становищем, значне віддалення місця знаходження роботи від місця проживання та ін.);
- потреба у спілкуванні з людьми, повазі, самовираженні;
- прагнення розповсюдити власний стиль та спосіб життя, свої інтереси на бізнес.

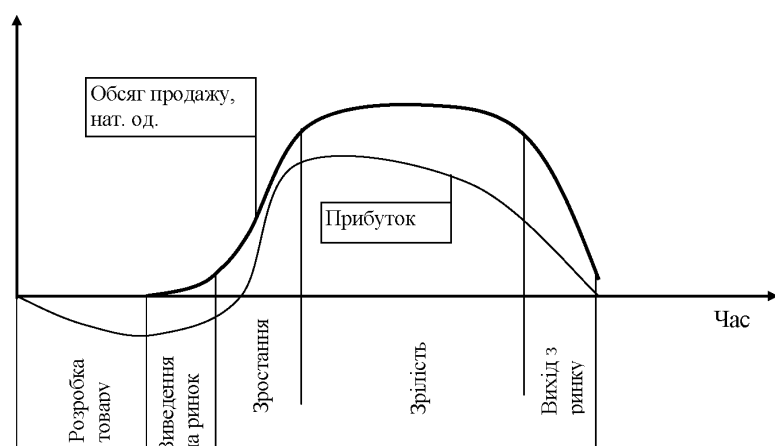
Мотивація є складовою людських стосунків, способом їхньої взаємодії. Ступінь цих стосунків у бізнесі залежить від якісних характеристик кадрів, культури і філософії підприємства, стилю управління, характеру організації господарської діяльності, системи стимулювання та умов праці.

4. Етапи та складові підприємницької діяльності. Установчі документи.

Як і продукт підприємництва, будь-яка підприємницька діяльність та підприємницькі структури передбачають у своєму розвитку певні етапи, які формують історичний розвиток суб'єкта підприємництва. Сукупність етапів розвитку суб'єкта підприємництва називають «життєвим циклом» підприємництва (рис. 8.5).

Основними етапами підприємницької діяльності є:

- організаційно-підготовчий (I);

- ♦ зародження та становлення (II);
- розвиток та поглиблення діяльності (III);
- * стагнація (відсутність зростання) (IV);
- ♦ занепад підприємства (V);

♦ ліквідація і припинення існування (VI).

Не всі етапи «життєвого циклу» для конкретного суб'єкта підприємництва є обов'язковими, деяких вдається уникати (наприклад, стагнації або занепаду), певні етапи можуть періодично повторюватися (наприклад, стагнація та період розвитку). За характером і періодичністю проходження етапів визначають схему еволюції підприємства.

Кожний етап розвитку підприємництва потребує своєї тактики, господарської і маркетингової поведінки, залучення виробничих та фінансових ресурсів тощо. Тому під час діагностики та евалюа - ції бізнесів важливо чітко визначити етап його розвитку та про - .;. стежити попередній «життєвий цикл».

❖ Суб'єкт підприємництва може обрати одну з трьох базових стратегій розвитку, зокрема, стратегію:

- ♦ виживання;
- ♦ стійкого розвитку;
- ♦ зростання.

Усі етапи життєвого циклу підприємства однаково важливі

І потребують специфічних підходів. Нехтування будь-яким етапом, або його особливостями може спричинити значні матеріальні втрати і дестабілізацію підприємницької діяльності.

Підприємства здійснюють свою підприємницьку діяльність на підставі установчих документів. Установчими документами підприємства називається комплект документів, встановленої законом форми, згідно з якими підприємство виникає та діє як суб'єкт господарювання і які є для нього локальними нормативними актами. Форма та зміст установчих документів визначається загальним законом про підприємства та законами про окремі види підприємств. До установчих документів підприємства належать установчий договір та статут. Установчий договір – це письмове рішення власників про створення підприємства, де визначаються основні правові норми діяльності підприємства та відносини між власниками.

Статут – “конституція” підприємства, де у письмовій формі визначаються основні правові норми (правила) його господарської діяльності.

Установчий договір підписується засновниками, а статут затверджується власниками підприємства, для державних підприємств – власником майна за участю трудового колективу.

У разі коли власником (власниками) суб'єкта підприємницької діяльності є фізична особа (фізичні особи), її (їх) підпис на установчих документах засвідчується нотаріусом.

Установчі документи складаються державною чи іншою мовою відповідно до законодавства, підписуються засновником, прошиваються та пронумеровуються.

Установчі документи не повинні містити положень, що суперечать законодавству. Відповідальність за відповідність установчих документів законодавству несе власник (власники) або уповноважені ним (ними) органи.

У статуті підприємства визначаються власник та найменування підприємства, його місцезнаходження, предмет і цілі діяльності, його органи управління, порядок їх формування, компетенція та повноваження трудового колективу і його виборних органів, порядок утворення майна підприємства, умови реорганізації та припинення діяльності підприємства.

Установчі документи (установчий договір і статут) підприємств з колективною власністю повинні містити відомості про вид товариства, предмет і цілі його діяльності, склад засновників та учасників, найменування та місцезнаходження, розмір та порядок утворення статутного фонду, порядок розподілу прибутків та збитків, склад і компетенцію органів товариства та порядок прийняття ними рішень, включаючи перелік питань, по яких необхідна одностайність або кваліфікована більшість голосів, порядок внесення змін до установчих документів та порядок ліквідації і реорганізації товариства.

Відсутність зазначених відомостей в установчих документах є підставою для відмови у державній реєстрації товариства.

